

Makale Gönderim Tarihi: 07.09.2019
Makale Yayınlanma Tarihi: 15.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 11.12.2019
Aralık 2019 • 9(3) • 591-613

Güneri Civaoglu'nun Köşe Yazılarında Bağlaçların Kullanımı: Metindilbilimsel Bir İnceleme

Erkan ÖZDEN*

Öz. Metindilbilim bir arada bulunan sözcelerin bir metin oluşturup oluşturmadıklarıyla ilgilenen bilim dalıdır ve bu konuda bugün metinsellik kriterleri adı altında kabul görmüş bazı ölçütler mevcuttur. Bunlar doğrultusunda daha çok edebi türler incelenmektedir ancak daha gündelik olan diğer metin türlerinin ise kısmen ihmal edildiği görülmektedir. Her gün yüzbinlerce okuyucu ile buluşan köşe yazıları da metindilbilim açısından incelenmeye değerdir. Bu çalışmada da Güneri Civaoglu'nun köşe yazıları barındırdıkları bağlaçlar açısından incelenmiştir. İçerik analizi şeklindeki araştırmada bir yandan hangi bağlaç türlerine daha fazla yer verildiği, bir yandan da bunlarla yazarın ne amaçladığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Civaoglu en çok ekleyici (additive) bağlaçları tercih etmiştir. Ardışık öğelerin arasında bir bağ kurarak bunların birbirini desteklemesini ve böylece fikirlerini daha kuvvetli bir şekilde ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Çeliştirici (adversative) bağlaçlarla yazar birbirine zıt öğeleri bir arada kullanarak okuyucunun dikkatini ve metni alımlamasını artırmayı hedeflemiştir. Zaman belirteci (temporal) ve nedenleyici (causal) bağlaçlar diğer iki türe kıyasla çok az kullanılmıştır. Ayıca yazarın bağlaçları sıklıkla paragraf başında tek başına bazen de iki tire işareti arasında kullanarak bu bağlaçlara kendine has bir tarzla vurgu yaptığı ve böylece etkilerini artırdığı da görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Metindilbilim, bağlaşıklık, bağdaşıklık, köşe yazısı, bağlaç.

* Orcid id: <http://orcid.org/0000-0003-1837-5831>, Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, ozden@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

İnsanın tarih sahnesine çıkışı ve dili kullanmaya başlaması dini kaynaklarda bir “Yaratıcı”nın insan ırkına bahşettiği bir yetenek olarak anlatılmaktadır. Örneğin Müslümanların kutsal kitabı Kur’an-ı Kerim’de Bakara Suresi’nin 31. Ayetinde “Ve Adem’e isimlerin hepsini öğretti” ifadesiyle ilk insanın sözcükleri hazır bir şekilde edildiği anlatılmaktadır. Diğer taraftan bilim adamları ise insanın tek hücreli bir organizmadan bugüne kadar evrilerek şu anki halini aldığını ve “dil” denen sistemin de bu süreç içerisinde zamanla oluştuğunu ileri sürmektedirler. Bu görüşe göre insan ihtiyaçları doğrultusunda eşyaya isim vermek yani etiketlemek zorunda kalmıştır. Böylece de tek tek kelimelerle birlikte dil sistemi ortaya çıkmaya başlamıştır. İster ilahi ister bilimsel kaynaklı olsun, insan önce sözlü dili kullanmıştır çünkü yazılı dilin çok sonradan meydana getirildiği bilinmektedir. Hem sözlü hem yazılı dilde bir dizi öğeyi bir araya getiren insanoğlu değişik amaçlar için “metin”ler oluşturmuş ve iletişimi gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Burada metin kavramını tanımlamakta fayda var. Türk Dil Kurumu’na (2019) göre metin “bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst”tir. Ancak bu tanım bugün modern dilbilim çalışmaları açısından yeterlidir denemez. Çünkü öncelikle metinler her zaman yazılı değil sözlü olarak da üretilebilirler. Hatta mağara duvarlarındaki ilkel resimlerden günümüzün reklam panolarına kadar her türlü görsel öğeler bütünü de birer metin olabilir. Dolayısıyla metnin tanımına metindilbilim açısından bakmak yerinde olacaktır. Alanın uzmanlarınca metin için birçok tanım yapılmıştır. Örneğin Torusdağ ve Aydın’a (2017, s. 5) göre “Metin, anlaşılabilen, yorumlanabilen ve metinsel, sosyal ve kültürel bağlamlara göre içerisinde belli mesajlar barındıran dilsel bir bütünlüktür. Günay’a (2007) göre ise metin “belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür” (s. 44). Aksan tarafından yapılan başka bir tanıma bakılırsa da metin “Bir iletişim sırasında gerçekleşen birbirleriyle ve dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözceler bütünü”dür (1993, s. 257). Alan yazına bakılırsa metnin bunlara benzer birçok tanımına rastlanacaktır ve hepsinin ortak bir nokta olarak “bildirişim, iletişim” gibi kavramlara vurgu yaptığı görülecektir. Demek ki içerdiği mesajı muhatabına başarılı bir şekilde iletmeye araç olamayan bir tümceler bütünü metin olarak değerlendirilemez. İşte metindilbilim de zaten neyin metin olup neyin olmadığını açıklama gayretiyle şekillenmiş bir bilim dalıdır.

Bugün ciddi bir akademik alan ve bir araştırma konusu olarak kabul gören “metindilbilim” uzun bir tarihsel gelişim ve değişimin sonucunda bugünkü halini almıştır. Başlangıcı milattan önceki dönemlere kadar uzanan bu alan ile ilgili çalışmalar epeyce bir süre batı dünyasında “retorik”, doğuda ise “belagat” adı altında sürdürülmüştür. Bunlar sadece sözel anlatımlarla ilgili çalışmalardı. Bundan yüzyıllar sonrasına yani 15-16. yüzyıllara gelindiğinde Antik Yunan’dan kalan yazılı metinler üzerinde çeviriler yapılmaya başlanmış ve bu çevirilerde bu metinlerin asıllarının olabildiğince korunmasına gayret edilmiştir. 18. yüzyıl sonrasına gelindiğinde ise artık metnin iletişim amacına uygun olarak kullanımı ön plana çıkarılmıştır. Nihayet 20.

Yüzyılla birlikte Ferdinand de Saussure ile dilbilim münferit bir alan olarak kendini göstermiştir. Bunun ardından 1960'lı yıllarla birlikte uzmanlar metindilbilim alanına yönelmişlerdir ve bu alanda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise henüz çok yeni bir kavram olarak değerlendirilebilecek olan metindilbilim, Hengirmen'e göre "dili tümceler arası bağlantıları temel alarak inceleyen, dil kullanımını metin üretme olarak gören, metinleri bir bütünlük içinde ele alan bilim dalıdır (1999, s. 276)."

Metindilbilim İncelemeleri

Metindilbilim ile ilgili çalışmaların yürütüldüğü tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de yazılı ve sözlü metinler birçok açıdan incelenmektedir. Bu incelemelerde farklı akımların etkisiyle değişik bakış açılarından faydalanılmakla birlikte son yıllarda çoğunlukla kabul gören "küçük ölçekli yapı", "büyük ölçekli yapı" ve "üstyapı" incelemeleri yaygındır. Küçük ölçekli yapıda metin dilbilgisel ve sözcüksel bağlaşıklık açısından ele alınır. Büyük ölçekli yapıda Van Dijk'ın dikkat çektiği anlamsal bileşenler araştırılır. Üstyapı incelemelerinde ise metnin işlevine yönelik incelemeler yapılır (Dilidüzgün, 2017, s. 69).

Küçük ölçekli yapı incelemesinde metinler değiştirim, eksilti, bağlaçlar, koşutluk ve benzeri dilbilgisel bağlaşıklık veya eşdizimsel örüntüleme ve yineleme gibi sözcüksel bağlaşıklık unsurları açısından değerlendirilir. Bir metin incelemesinde aranabilecek bütün bu unsurların içinde bağlaçlar önemli bir yere sahiptir. Çünkü "Bağlayıcı alt türü olarak bağlaçlar metin küçük ölçekli yapısında ardışık sözceler arasındaki anlamsal ilişkilerin metnin alıcısı tarafından açık olarak algılanmasını sağlayan belirginleştirici öğelerdir (Dilidüzgün, 2017, s. 57)." Herhangi bir tümceler bütününe metin sayılabilmesi için bu tümceler arasında bir uyum ve tutarlılık olması şarttır ve tutarlılığı sağlayacak bağ da isminden de anlaşılacağı üzere en iyi bağlaçlarla sağlanabilir.

Dilbilim alanında çalışan birçok uzman tarafından bağlaçlar ile ilgili kısmen birbirine benzerlikleri olarak sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu araştırmada günümüzde en çok kabul görülen ve Halliday ve Hasan (1976) tarafından belirlenen dört temel bağlaç kategorisi dikkate alınmıştır. Cohesion in English isimli kitaplarında "Bağlaçlarla ilgili tek ve tam doğru bir sınıflandırma mümkün olamaz (1976, s. 238)" şeklinde durumu açıklayan yazarların bağlaçlar için önerdikleri tasnif kısaca şu şekildedir:

a) Ekleyici (*additive*) bağlaçlar:

En yaygın kullanılanlardan bazıları: "ve, ve ayrıca, bundan başka, dahası, örneğin, aynı şekilde, diğer yandan, yani, bu şekilde"

Bu gruba Halliday ve Hasan (1976) 'ın sınıflandırmasına dâhil olmayan ama Türkçede bir bağlaç olarak kabul edilen "de/da" bağlaçlarını da eklemek gerekir.

Ekleyici bağlaçlar bazı farklı şekillerde birbirini destekleyen kelime ya da tümceleri birbirine bağlamakta kullanılır:

- İlk bahsedilen fikirden daha da fazlasının olduğunu anlatmak için bu gruptaki "dahası" ya da "bundan başka" bağlaçları kullanılır.

- Aynı fikrin farklı bir şekilde de söylenebileceğini belirtmek için "yani" ya da "bir başka deyişle" bağlaçları kullanılır.

- Bir önceki tümcede anlatılan şeyi örneklendirmek için “örneğin” veya “mesela” gibi bağlaçlar kullanılır.

Burada sadece üç temel kullanım alanına değinilen ekleyici bağlaçlar görüldüğü gibi genel olarak metin içerisinde birbirini destekleyen ifadeleri birbirine ekleyerek metindeki dilbilgisel bağlaşıklıkta açık bir şekilde sağlamaktadır.

b) Çeliştirici (*adversative*) bağlaçlar:

En yaygın kullanılanlardan bazıları: “ama, aslında, yine de, buna rağmen, öte yandan, onun yerine, ancak, onun yerine”

Çeliştirici bağlaçlar Halliday ve Hasan’a göre şu görevleri yerine getirirler:

- “ama, fakat” gibi bağlaçlar basit bir çelişki anlatırken “buna rağmen, oysa ki” gibi bağlaçlar vurgulu (*emphatic*) bir çelişki anlatırlar.

- “aslında, aslına bakarsanız, diğer taraftan” gibi bağlaçlar karşıtlık (*contrast*) ifade ederler.

- “onun yerine, aksine” gibi bağlaçlar bir önceki ifade için bir düzeltme (*correction*) anlamı taşırlar.

- “her halükarda, her durumda, ne olursa olsun, gene de” gibi bağlaçlar ise çıkarma/görmezden gelme (*dismissal*) anlamı taşırlar.

c) Zaman belirtici (*temporal*) bağlaçlar

En yaygın kullanılanlardan bazıları: “sonra, aynı anda, sonunda, ilk önce, az sonra başka zaman, kısacası, şimdiye kadar”

Metinlerde zamanın takibini kolaylaştıran zaman belirtici bağlaçları bağlaşıklığa ciddi bir katkıda bulunmaktadır. Özellikle uzun metinlerde aralara serpiştirilen bu bağlaçlar metni takipte zorlanan okuyucu/dinleyicilerine tüm akış içerisinde nerede olduklarını hatırlatmaktadır. Halliday ve Hasan’a göre bunların birçok alt başlığı olmakla beraber en genel hatlarıyla şöyle gösterilebilir:

- “ilk olarak, önce, daha sonra, ardından” gibi sıralama (*sequential*) bağlaçları ardışık olaylar arasındaki kronolojik sırayı vurgulamada kullanılırlar.

- “sonunda, en sonunda, nihayet” gibi “sonlama” (*conclusive*) bağlaçları bir sürecin, bir olay akışının sonuna gelindiğini vurgular.

- “artık, bundan böyle, bu zaman kadar” gibi yakın zaman (*here and now*) bağlaçları geçmişten bugüne veya bugünden geleceği bir köprü vazifesi görürler.

- “özetle, kısacası” gibi bağlaçlar o ana kadar anlatılanları özetlemek ve okuyucu ya da dinleyiciye tekrar hatırlama fırsatı sunmak için kullanılırlar.

d) Nedenleyici (*causal*) bağlaçlar

En yaygın kullanılanlardan bazıları: “bu nedenle, çünkü, aksi halde, bu durumda, bu sebepten”

Tümceler arasındaki en temel ilişkilerden biri sebep-sonuç ilişkisi olduğundan bu amaçla kullanılan tüm bağlaçların metinlerde bütünlüğü sağlamaya önemli katkıları vardır. Bunların bazı alt gruplarındaki:

- “bu yüzden, çünkü, sonuç olarak” gibi bağlaçlar en sade biçimde sebep-sonuç ilişkisi anlatırlar.

- “bu amaçla, bu hedef doğrultusunda” gibi bağlaçlar bağladıkları iki tümceden birinde bir amaç/hedef ve diğesinde de bunu başarmak için ne yapıldığı/yapılacağı anlatıldığını gösterir.

- “o halde, öyle olursa, bu şartlar altında” gibi doğrudan şart bağlaçları bir durumun gerçekleşmesi halinde neler olacağını, “yoksa, aksi takdirde, aksi halde” gibi ters (*reversed*) şart bağlaçları ise bir durumun gerçekleşmemesi halinde neler olacağını anlatır. (1976, s. 238-239)

Metindilbilim incelemelerine her türden sözlü ya da yazılı metinler konu edilebilir. Alan yazına bakıldığında çoğunlukla edebi metinler üzerinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Metinde temel amaç tüm dil unsurlarında olduğu gibi iletişimdir. Dolayısıyla muhatabı ile etkili bir iletişim sağlayan ve mesajını karşı tarafa başarılı bir şekilde ileten her metin türü metindilbilim açısından incelemeye değerdir. Gazete köşe yazıları da yeterince incelenmemiş ama hitap ettikleri insan sayısı düşünüldüğünde dikkate alınması gereken bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk'un Gürel'den (2007, s. 192) aktardığına göre “Gazete veya dergilerin belirli sütunlarında, gündelik konuları ya da ülke ve toplum sorunlarını, bir görüş ve düşünce etrafında, yazarın kişisel yorumları çerçevesinde, akıcı bir dille ifade eden yazılara fıkra ya da köşe yazısı denir” (2013, s. 148). Yine Çocuk ilgili çalışmasında köşe yazıları hakkında şu hususlara dikkat çekmiştir:

“Köşe yazılarını diğeri yazın türlerinden ayıran en önemli özellik, bu tür yazıların diğeri türlere göre ömrünün az olmasıdır. Köşe yazarı, günlük bir yazı kaleme alır. Bu noktada köşe yazarı okuyucunun ilgisini çekecek konular bulmakla birlikte bu konuları çarpıcı bir şekilde işlemeli, etkin bir dil kullanmalıdır. Ancak kültürel derinliği bulunan, hitap ettiği kesimin sosyo-kültürel özelliklerini ve bu grubun dil kullanımı, espri anlayışı gibi özelliklerini bilen, günlük olayları dilin kıvraklığıyla yoğurabilen insanlar bu türde tutunabilir, yarına kalabilir.” (2013, s. 149)

Diğeri bazı metin türlerinden farklı olarak iyi bir köşe yazısının nasıl olması gerektiği ile ilgili çok net kurallar olmamakla birlikte Emir (1986) bazı kriterler önermiştir:

1. Herkesin anlayabileceği bir dil kullanmalı
2. Güncel veya ilgi çekecek konular ele alınmalı
3. Okuyucuyla samimi bir bağ kurularak rahat bir anlatım yolu izlenmeli
4. İlgi çekici, yormadan sıkmadan, bunaltmadan etkileyici olmaya özellikle dikkat etmeli
5. Olabildiğince örneklemelerden yararlanmalı (1986, s. 193)

2. YÖNTEM

Evren

Milliyet Gazetesi köşe yazarlarından Güneri Civaoglu'nun yazmış olduğu tüm yazılar evreni teşkil etmektedir. Ancak, bu çalışmada sadece yazarın 3 Mart 2019 ile 12 Nisan 2019 tarihleri arasından rastgele seçilmiş sekiz farklı köşe yazısı metindilbilimsel açıdan değerlendirilmiştir.

İncelenen köşe yazıları yayınlanma tarihlerine göre şu şekildedir:

1. 03 Mart 2019 "Haydi sandığa"
2. 02 Nisan 2019 "Adil ve şeffaf"
3. 04 Nisan 2019 "Oylar sayılırken"
4. 06 Nisan 2019 "ABD bulutları"
5. 09 Nisan 2019 "F-35'e karşı SU-57 mi"
6. 10 Nisan 2019 "Bahçeli'nin referansları"
7. 11 Nisan 2019 "Önce Büyükçekmece"
8. 12 Nisan 2019 "Soruya karşı soru"

Varsayımlar

Çalışmada Güneri Civaoglu'nun 2019 Mart-Nisan aylarında Milliyet Gazetesinde yayınlanan köşe yazılarından rast gele sekiz tanesi seçilmiş ve metindilbilimsel açıdan çözümlenmeleri yapılmıştır. İlgili köşe yazılarının yazarın üslubu ile ilgili yeterli bilgi içereceği varsayılmıştır.

Araştırma Modeli

Bu çalışma bir içerik analizidir. "İçerik analizi insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi-sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir" (Balcı, 2016, s. 225). İçerik analizi sayesinde doküman hakkında nicel verilere ulaşılabilir. Bu çalışmada içeriği incelenecek doküman olarak Güneri Civaoglu'nun 2019 Mart-Nisan aylarında Milliyet Gazetesinde yayınlanan köşe yazılarından sekiz tanesi kullanılmıştır.

Metinlerin incelenmesinde küçük ölçekli yapı olarak adlandırılan çalışma alanı içerisinde dilbilgisel bağlaşıklığı sağlayan unsurlardan biri bağlaçlardır. İlgili köşe yazıları da barındırdıkları bağlaçlar açısından incelenmiştir. Halliday ve Hasan'ın (1976) bağlaçlar için yaptıkları tasnif esas alınmıştır. Bunlar:

- a. Ekleyici (additive) bağlaçlar,
- b. Çeliştirici (adversative) bağlaçlar,
- c. Zaman belirtici (temporal) bağlaçlar,
- d. Nedenleyici (causal) bağlaçlardır.

Dolayısıyla araştırmanın problem cümleleri şu şekildedir:

1. Yazar köşe yazılarında hangi tür bağlaçlara ne sıklıkla yer vermiştir?
2. Yazar farklı bağlaçları kullanarak ne amaçlamıştır?

3. Yazar bağlaçları başarılı bir şekilde kullanabilmiş midir?
4. Yazar bağlaçları daha etkili kullanmak için farklı tekniklere başvurmuş mudur?

3. BULGULAR

Köşe Yazılarında Ekleyici Bağlaçların Kullanımı

Tüm bağlaçlar içinde metinlerin bağlaşıklığına katkıları açısından ekleyici bağlaçların önemi büyüktür. Bu bağlaçların kullanımı ile bir tümcedeki fikir ya da yargının bir sonraki tümcede de devam ettiği okuyucu tarafından rahatça anlaşılabilir. Aşağıdaki tabloda araştırmaya konu olan köşe yazılarındaki ekleyici bağlaçların kullanım sıklıkları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1.

Köşe yazılarındaki ekleyici bağlaçların kullanım sıklıkları

Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık
				bir kez		hem ...			
de/da	64	ki	3	daha	2	hem de	1	elbette	1
ve	40	zaten	2	örneğin	2	nasıl ki	1	özellikle	1
ayrıca	6	böylece	2	yanı sıra	1	tıpkı	1		
yani	6	mesela	2	gerçekten	1	dahası	1		
				olmakla					
hatta	5	şöyle ki	2	beraber	1	yahut	1		
ya da	3	gene	2	hem	1	kaldı ki	1	Toplam	153

Araştırmanın devamında bu bağlaçların köşe yazılarındaki kullanımlarına örnekler verilerek yorumlar yapılmıştır.

“De/Da”, “Ve”, “Ayrıca”, “Hatta” Bağlaçlarının Kullanımına Örnekler

Örnek 1:

*Gerekirse yeni S-400 sistemleri **de** alabiliriz (Civaoglu, 2019h).*

Bu cümleden S-400 sistemlerinin alınan/alınması muhtemel olan tek alternatif olmadığı anlaşılmaktadır.

Örnek 2:

*Büyükçekmece seyir defterine göre gerekli görülürse masaya o kart **da** kullanılmaya hazır tutulur (Civaoglu, 2019g).*

Büyükçekmece'nin seçimdeki kaderinin belli olması için zaten önceki tümce ya da tümcelerde anlatılan bir “kartın çekildiği” ima edilmektedir.

Örnek 3:

*Fox, İngilizcede “tilki” anlamında **da** kullanılıyor ya...* (Civaoğlu, 2019f).

“Fox” kelimesi hem röportaj yapan kanalın adı hem de İngilizce bir kelimedir.

Örnek 4:

*Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu **da** bir açıklama yaptı* (Civaoğlu, 2019f).

Açıklama yapan tek yetkilinin Türkiye Barolar Birliği Başkanı olmadığı anlaşılıyor.

Örnek 5:

*Amerika, Türkiye’ye “F-35 uçaklarının teslimini dondurdu. Türkiye’deki F-35 yer tesislerinin teknolojik yapımında **da** frene bastı* (Civaoğlu, 2019e).

Amerika’nın Türkiye üzerindeki tek yaptırım ile yetinmeyip istediğini yaptırmak için başka bir yola daha başvurduğunun altı çizilmektedir.

Örnek 6:

*Türkiye **de** bu proje için üretim yapan taraflardan biri* (Civaoğlu, 2019c).

Yazar burada bahsi geçen proje için üretim yapan başka ülkelerin de olduğunu anlatmaktadır.

Örnek 7:

*AK Parti dün diğer partilere fark yaparak 1’inci. MHP ile birlikte oluşturduğu “Cumhur İttifakı” **da** 1’inci* (Civaoğlu, 2019b).

Yazar bu ardışık iki cümle arasındaki bağdaşıklığı ikinci cümledeki “da” bağlacı ile başarılı bir şekilde sağlamış ve ilgili partinin iki farklı kulvarda da başarılı olduğunu vurgulamıştır.

Buraya kadarki örneklerde “de/da” bağlacının hep bir önceki ifadeyi destekler, kuvvetlendirir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Zaten bu bağlaçlardan genel olarak beklenen işlev budur. Ancak aynı köşe yazılarında geçen aşağıdaki cümlelerdeki “de/da” kullanımlarında bir farklılık göze çarpmaktadır:

Örnek 8:

*“Seçim Kurullarına şaibeli ya da FETÖ’cülüğe bulaşmak gibi sorunları olan ve seçimin yapıldığı çevrenin dışından atamaların sandık kuruluna atandığı, hatta memur vasfı olmayanların **da** kamu görevlisi olarak sandık kurullarında görevlendirildiği” iddiaları* (Civaoğlu, 2019f).

Bu cümlede memur vasfı olmayanların **bile** sandıklarda görevlendirildiğine dikkat çekilmektedir.

Örnek 9:

*Bu arada 57 sandıkta yeniden sayımla ve yeniden sayım yapılmakta olan Maltepe gibi ilçelerde de alınacak son sonuçlarla zaten farkın daha **da** azalması bir diğer beklenti* (Civaoğlu, 2019g).

Bu cümlede de yeni gelecek sonuçlarla zaten var olan farkın daha **bile** azalabileceği anlatılmaktadır. Yani iki cümlede de “de/da” bağlacı “bile” anlamını vermede kullanılmıştır.

“De/Da” bağlacının beklenmedik bir kullanımı da şu cümlelerde tespit edilmiştir:

Örnek 10:

*Bu arada “Bütün Türkiye’de mi, İstanbul’da mı” diye soran Fox TV muhabirine **de** hafiften fırça attı* (Cıvaoglu, 2019f).

Bu cümlede Fox TV muhabirine “fırça atan” politikacının daha önce başkasına da aynısını yapmış olması gibi bir durum söz konusu değildir.

Örnek 11:

*Bu durumda Türkiye için üretilmekte olan F-35’lerde frene basılacağı artık apaçık ortada. Bir ayrıntıya **da** parantez açayım* (Cıvaoglu, 2019h).

Burada ise yazar daha önce başka bir konu için “parantez açmış” değildir. Yazar o an aklına gelen yeni bir konuya geçiyor olduğunu anlatmak ister gibidir. Kısacası bu son iki örnekte “de/da” bağlaçları adeta “boş” a çıkarılabilir durumdadırlar çünkü iki cümleden de bu bağlaçlar atıldığında anlamda bir eksilme olmamaktadır.

Demirci’ye (2017, s. 134) göre “de/da” bağlacı Türkçede en sık kullanılan bağlaçtır. Araştırmada incelenen köşe yazılarında da “de/da” bağlacından çokça (64 kez) faydalanılmıştır. Bu bağlaçtan sonra en çok “ve” bağlacının (40 kez) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kullanımlardan bazıları şu şekildedir:

İsimlerin arasında “ve” kullanımı:

Örnek 12-13:

*Türkiye’nin ileri demokrasilerden oluşan ilk 20 arasına girmesi için özen **ve** çaba göstermeliyiz* (Cıvaoglu, 2019a).

*...iki ülke arasında “stratejik açı daralma” **ve** “derinlik kazanma” sürecinin ciddi bir adımı* (Cıvaoglu, 2019e).

Sıfatlar arasında “ve” kullanımı:

Örnek 14-15:

*Yerel seçim sonuçlarının bir an önce şeffaf **ve** adil olarak kesinleşmesi gerekir* (Cıvaoglu, 2019b).

*...egemen **ve** bağımsız Türkiye’nin...* (Cıvaoglu, 2019h).

Tümceler arasında “ve” kullanımı:

Örnek 16-17:

*Kesin olmayan sonuçları yansıtırsa **ve** AK Parti itirazları seçim kurumlarında incelenmekte olsa bile, bu birinciliklere düşülen bazı “dipnotlar” var* (Cıvaoglu, 2019b).

*Ankara’nın eklenmesiyle 2 büyükşehirin CHP’ye geçmiş olması **ve** CHP’nin İstanbul’da önde olması...* (Cıvaoglu, 2019b).

İncelenen köşe yazılarında “ve” bağlacının çoğunlukla isimleri (21 kez) bağlamada kullanıldığı tespit edilmiştir. Ardışık sıfat ve tümceler bağlanmasında ise “ve” bağlacı sadece 8er kez kullanılmıştır.

“Yani”, “Şöyle ki” Bağlaçlarının Kullanımına Örnekler

Çalışmanın konusu olan köşe yazılarında yazarın “yani” bağlacını 6 kez kullandığı görülmüştür. Yazar “yani” bağlacını kimi yerde bir kelimeyi açıklamak için kullanmıştır.

Örnek 18:

Buna karşılık “tasnif” yani sandıkların açılıp oyların sayılması “açık” olacak (Civaoğlu,2019a).

Örneğin bu cümlede Güneri Civaoğlu “tasnif” kelimesinin anlamını açıklama gereği duymuş ve “yani” bağlacına başvurmuştur. Yazılarını okuyan herkesin bu kelimeyi bilemeyebileceğini öngörmüştür. Köşe yazılarının bilgilendirici olma gerekliliği düşünüldüğünde bu yerinde bir açıklama olmuştur.

Örnek 19:

Türkiye seçmeni politikayla ilgilidir. Hatta politikayı sever. Yani... Neredeyse yarısının sandığa gitmediği, buna gerek görmediği ABD’li seçmen gibi “apolitik” değildir (Civaoğlu, 2019a).

Burada ise yazar “yani” bağlacını ardışık cümleleri bağlamak için kullanmıştır. Yine bu paragrafta da yazar, okuru tarafından tam anlaşılmasını istediği bir durumu açıklamayı başarmıştır.

8 köşe yazısında 2 yerde “şöyle ki” bağlacını kullanan Güneri Civaoğlu, bu bağlaç ile aynen “yani”de olduğu gibi okurları tarafından daha iyi anlaşılmasını istediği hususlarda ilave açıklamalar getirmiştir.

Örnek 20-21:

ABD’nin Rusya’ya ekonomik yaptırımları ve Türkiye’ye baskı hamleleri bu iki komşu ülkeyi yakınlaşma seçeneğine itmekte. Şöyle ki... ABD Türkiye’nin istediği Patriot füze savunma sistemini vermedi. Türkiye bu ihtiyacını Rusya’dan S-400 füze savunma sistemiyle karşıladı (Civaoğlu, 2019e).

NATO’nun da kendi içinde sağlam durduğu söylenemez. Şöyle ki: Trump göreve geldiğinde NATO’yu “zamani/modası geçmiş olarak” ilan etmişti (Civaoğlu, 2019d).

Hem “yani” hem de “şöyle ki”nin kullanımı ile metnin daha anlaşılır hale getirilmesi, önemlidir çünkü Dilidüzgün (2017)’ün belirttiği gibi metnin biçimsel olarak mükemmel olmasının bir koşulu “tam anlaşılır” (s. 82) olmasıdır.

“Örneğin”, “Mesela” Bağlaçlarının Kullanımına Örnekler

İncelenen köşe yazılarında “örneğin” ve “mesela” bağlaçlarının ikişer kez kullanıldığı tespit edilmiştir.

Örnek 22:

Tutun ki Türkiye Rusya’ya verdiği sözü tutarak, S-400’leri almakla beraber bir formülle sorunu çözüyor.

Örneğin...

"Patriotları kullanmadan depoda tutuyor. Yahut başka bir ülkeye satıyor" (Cıvaoglu, 2019c).

İlk cümlede sorunu çözecek bir formül olduğundan bahseden yazar, buna "Patriotları depoda tutmak" ve "başka bir ülkeye satmak" gibi iki örnek veriyor.

Örnek 23:

Bir başka bahane bulur, mesela "Kongre'ye takıldı" der (Cıvaoglu, 2019c).

Bu cümlede ise bulunması muhtemel bahaneye "Kongre'ye takıldı demek" gibi bir örnek verilmiştir.

"Gene", "Bir Kez Daha" Bağlaçlarının Kullanımına Örnekler

İncelenen köşe yazılarında "gene" ve "bir kez daha" bağlaçlarının ikişer kez kullanıldığı görülmüştür.

Örnek 24:

ABD'nin Türkiye'yi gene yarı yolda bırakmayacağını güvencesi var mı? (Cıvaoglu, 2019c)

Bu cümlede yazar ABD'nin Türkiye'yi daha önce de "yarı yolda bıraktığını" okuruna sezdirme yoluyla anlatmaktadır.

Örnek 25:

Sonuçlar ne olursa olsun bu topraklarda kardeşçe yaşamamız gerektiğinin bilinciyle bir kez daha demokratik olgunluğumuzu vurgulayalım (Cıvaoglu, 2019a).

Bu cümlede ise "bir kez daha" bağlacı ile daha öncede "demokratik olgunluğun" sergilendiği ve dolayısıyla bunun tekrarının hiç de zor olmadığı vurgulanarak okuyucular aynı davranışı göstermeye davet edilmiştir.

Görüldüğü gibi bu iki bağlacı yerinde kullanan yazar, bağlaçtan sonraki tümcedeki durumların ilk kez olmadığını altını çizmiş ve okuruna geçmişi hatırlatmayı başarmıştır.

Ekleyici Bağlaçlar ile İlgili Genel Yorumlar

Ekleyici bağlaçlar içerisinden en çok özellikle "de/da" (64 kez), "ve" (40 kez), "ayrıca" (6 kez) ve "hatta" (5 kez) bağlaçlarına yer veren Güneri Cıvaoglu incelenen köşe yazılarında okuyucularının ardışık ifadeler arasındaki bağı kurabilmelerine yardımcı olmayı amaçlamıştır diye düşünülebilir. Ayrıca birbirini takip eden ve ekleyici bağlaçlarla bağlanmış tümceler ya da sözceler birbiri için birer pekiştireç görevi göreceğinden yazar bu şekilde mesajlarını muhatabına pekiştirerek ulaştırmayı da hedeflemiştir.

"Ya da", "ki", bağlaçları üçer kez, "zaten" ve "böylece" bağlaçları ikişer kez kullanılmıştır.

Tablo 1'de listelenen diğer ekleyici bağlaçların sadece birer kez kullanıldığı görülmüştür. Yazarın bazı bağlaçları çok fazla kullanırken, bazılarını neredeyse hiç başvurmadığı aşıkardır. Ancak bazı bağlaçlara çok az yer verilmiş olmakla birlikte yine de 26 farklı ekleyici bağlaç sayesinde ciddi bir çeşitlilikten söz edilebilir. Bu da okurun sıkılmasını engelleyecektir.

Dikkat çeken bir husus da anlamı kuvvetlendirme hususunda çok faydalı olabilecek bazı bağlaçlara yazarın çok az yer vermiş olmasıdır. Mesela yazar “elbette” bağlacını sekiz köşe yazısında sadece bir kez kullanmıştır. Halbuki Dilidüzgün’ün (2017) kanıtlayıcı metinlerden bahsederken dediği gibi “elbette” “olası bir şüphenin olmadığını açıklayan” (2017, s. 102) kelimelerdendir. Yazar aynı şekilde anlatıma kuvvet veren “özellikle” bağlacına da sadece bir kez başvurmuştur. Yazarın böyle güçlü bağlaçları kullanmaması yılların getirdiği yazarlık tecrübesi sonucu geliştirdiği başka tekniklere sahip olduğundan bunlara ihtiyaç duymadığı şeklinde yorumlanabilir. Zira bağdaşıklık sadece kelimelerle değil kelimeler, tümceler arasındaki görünmez yapılarla da sağlanabilir.

Köşe Yazılarında Çeliştirici Bağlaçların Kullanımı

İncelenen köşe yazılarındaki 43 çeliştirici bağlacın kullanım sıklıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.

Köşe yazılarındaki çeliştirici bağlaçların kullanım sıklıkları

Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	
ama	13	buna karşılık	3	fakat	1	oysa	1	
ancak	8	öte yandan	3	aslında	1	tam tersine	1	
ise	8	gerçi	2	yoksa	1	gene de	1	
							Toplam:	43

43 çeliştirici bağlaç kullanımı içerisinde “ama” (13 kez) ve “ancak” (8 kez) bağlaçları en çok kullanılanlar olmuştur. Sadece bir kez kullanılan “fakat” bağlacı da “ama” ve “ancak” ile birlikte Halliday ve Hasan’ın (1976) “basit” çelişki anlattığını ifade ettiği bağlaçlar grubuna dahildir. Dolayısıyla bu gruptaki bağlaçların bu kategorinin yarısını teşkil ettiği görülmektedir. Bu bağlaçların geçtiği bazı cümleler şu şekildedir:

Örnek 26:

Gerçi henüz teslim alınmış değil ama anlaşma imzalandı (Civaoğlu, 2019e).

Örnek 27:

Trump NATO ülkelerinden ve özellikle Avrupa’dan NATO’ya daha büyük mali katkı istiyor. Ancak... Avrupa ülkeleri ABD’ye güvenmediği için ayrı bir Avrupa Birliği gücü oluşturmaya ağırlık vermekte (Civaoğlu, 2019d).

Örnek 28:

Çünkü AK Parti'ye göre bu oyların çoğunluğu Binali Yıldırım'ın kuvvetli olduğu sandıklardan. **Fakat...** YSK'dan Binali Yıldırım lehine bir karar çıksa bile partinin hiç alışık olmadığı bir durumdur bu (Civaoglu, 2019b).

Yukarıda sadece üç örneği verilen "basit" çelişki anlatan bağlaçlara karşın Halliday ve Hasan (1976)'ın vurgulu (*emphatic*) çeliştirici bağlaçlar diye isimlendirdiği gruptan sadece "oysa" bağlacının (1 kez) kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu bağlacın geçtiği cümle şu şekildedir:

Örnek 29:

*Bazı NATO üyelerinin güney sınırimıza geçici olarak konuşlandirdığı Patriot sistemleri ise kısa sürede geri çekilmişti. **Oysa...** Türkiye'nin bu füze savunma sistemlerine ihtiyacı kesin... Bir bakıma "beka" bileşeni...* (Civaoglu, 2019c).

Çeliştirici bağlaçlar açısından araştırmada göze çarpan bir husus da "ise" bağlacının 8 kez kullanılmış olmasıdır. "ise", kullanıldığı cümlelerde "Peki ya..?" sorusuna cevap verir niteliktedir.

Örnek 30:

*Türkiye'nin içeride ekonomi, sınırların ötesinde **ise** güvenlik sorunları var* (Civaoglu, 2019b).

Bu cümlenin ilk kısmında Türkiye'nin içeride ekonomi sorunları olduğunu belirten yazar, okuyucunun "Peki ya dışarıda?" sorusuna cümlenin ikinci kısmında yanıt vermektedir.

Örnek 31:

*1946 Genel Seçimlerinde vatandaş hangi partiye oy verdiğini göstererek sandığa atmak zorundaydı. Sandıklar açıldıktan sonra oyların sayımı **ise** "gizli" yapılmıştı* (Civaoglu, 2019a)..

İlk cümlede oy verme işleminin nasıl yapıldığı anlatılmış ve ikinci cümlede de "Peki ya bu oyların sayımı nasıl olmuştur?" sorusu cevaplanmıştır.

Örnek 32:

*Amerika'nın Türkiye'ye tavrı: "Türkiye NATO'nun kritik üyesi mi olacak yoksa öngörülmez kararlarıyla tereddütler mi yaratacak?" Özü bu. Türkiye **ise** soruyor: "Amerika, Türkiye'nin NATO müttefikleri olarak, Türkiye'yi bölmeyi hedefleyen, Kuzey Suriye'deki PKK uzantısı YPG'yi nasıl silahla donatıyor, eğitim veriyor, destekliyor?"* (Civaoglu, 2019d).

Burada da ilk iki örneğe benzer bir durum söz konusudur. ABD'nin ilgili durumla ilgili sözüne karşın "Peki ya Türkiye ne diyor?" sorusunun cevabı verilmiştir.

Çalışmanın başında da belirtildiği gibi Halliday ve Hasan (1976)'ın çeliştirici bağlaçlar için belirlediği bir alt başlık da "düzeltme" (*correction*) grubudur. İncelenen köşe yazılarında Türkçede bu türe girebilecek sadece "tam tersine" bağlacının (1 kez) kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlacın kullanımı ile önceki ifadenin yanlış olduğu, gerçeğin bunun tam tersi olduğu şeklinde bir "düzeltme" gerçekleştirilmektedir.

Örnek 33:

*Türkiye bir formül için ABD'ye "Ortak teknik komisyon kuralım, çözüm üretsin" önerisinde bulundu. Şimdilik ABD buna yanaşmıyor. **Tam tersine...** Türkiye'ye "F-35 uçaklarının teslimini dondurdu. Türkiye'deki F-35 yer tesislerinin teknolojik yapımında da frene bastı. S-400 alırsan sana F-35 yok" mesajını verdi (Civaoğlu, 2019e).*

Çeliştirici bağlaçlar ile ilgili dikkat çeken son husus da "çıkarma/görmezden gelme" (*dismissal*) bağlaçlarından sadece "gene de" (1 kez) bağlacına yer verilmiş olmasıdır.

Örnek 34:

*Biz "yerel seçim oylarının yer yer yeniden sayımına" yoğunlaşırken, başka "beka bileşeni soru işaretleri" hormonlanıyor. Türkiye **gene de** sağduyulu, yapıcı önerilerle "diplomatik kanallardan" çözüm önerileri sunmakta (Civaoğlu, 2019c).*

İncelenen 8 köşe yazısındaki çeliştirici bağlaç kullanımlarına bakıldığında, yazarın değişik bağlaç türlerini başarılı bir şekilde kullandığı tespit edilmiştir. Yazar fikirler arasındaki zıtlıklar, çelişkiler ve şaşırtıcı unsurları bir araya getirerek mesajını okuyucuya daha etkili bir şekilde ulaştırmayı amaçlamıştır.

Köşe Yazılarında Zaman Belirtici Bağlaçların Kullanımı

Zaman belirleyici bağlaçlar zaman çizgisi üzerinde birbiriyle bağlantısı olan olaylar arasındaki ilişkilerin anlaşılması açısından çok önemlidir. Güneri Civaoğlu incelenen köşe yazılarında 29 zaman belirleyici bağlaca şu sıklıklarla yer vermiştir:

Tablo 3.

Köşe yazılarındaki zaman belirleyici bağlaçların kullanım sıklıkları

Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık
artık	6	bu arada	2	bugün yarın	1	sonunda	1
şimdi	4	şimdilik	2	nihayetinde	1	ardından	1
önce	3	bu kez	2	zaman zaman	1	bir kez daha	1
daha önce	2	bir an önce	1	sonucunda	1	Toplam	29

Örnek 35-36-37:

*Maç oynanmadan **önce** hakemler açıklanır (Civaoğlu, 2019f).*

*"S-400 alırsan sana F-35 yok" mesajını verdi. **Ardından** bir adım daha... (Civaoğlu, 2019e).*

*Sandık kurulu başkan ve üyeleri de itiraz süreci **sonunda** kesinleşmiştir... (Civaoğlu, 2019f).*

Yukarıdaki cümlelerde yazarın zaman belirleyici bağlaçlar içerisinde sıralama işlevine sahip olanları ustaca kullandığı görülmektedir. Üç cümlede de okur neyin önce neyin sonra olduğunu anlamakta güçlük çekmeyecektir.

Örnek 38-39:

Artık çok geçti... Türkiye sözünden dönemezdi (Civaoglu, 2019e).

Bir bakıyoruz ki ABD "**Artık** ben yokum" diyor (Civaoglu, 2019c).

Örneklerdeki gibi "artık" bağlacı ile yazar bir şeylerin değiştiğini, bundan sonra geriye dönülemediğini okuruna anlatmaktadır.

Örnek 40:

Şimdi, ABD attığı imzayı umursamadan "F-35'lere Türkiye'nin ürettiği parçaları başka kaynaklardan/ülkelerden sağlamak üzere alternatif arayışındayız" açıklamasını yapıyor (Civaoglu, 2019c).

Burada "şimdi" bağlacı en temel anlamıyla yani "şu an, şu sıralar" anlamında kullanılmıştır.

Örnek 41:

Genel seçimlerde AK Parti'yle ittifakın ilk habercisi olmuştur. **Şimdi** de "İstanbul'da seçim yenilensin, kargaşa giderilsin" dedi (Civaoglu, 2019f).

Bu cümlede ise yazar aynı bağlaca "geçmiştekilere ilave olarak, bir de" gibi farklı bir anlam yüklemeyi başarmıştır.

Sadece bazılarında burada yer verilebilen zaman belirleyici bağlaç kullanımı örneklerinden de anlaşıldığı üzere Güneri Civaoglu bazı bağlaçları asıl anlamları ile bazılarını ise ilave anlamlarla kullanmış, hepsine yazılarında başarıyla yer vermiştir.

Köşe Yazılarında Nedenleyici Bağlaçların Kullanımı

Dinçer, Okur ve Altmış (2018) nedenleyici bağlaçlar için "Neden bağlaçları ilk cümlede ikinci cümleyle nasıl bir ilişkisi olacağı yönünden ilk cümleyi etkinleştirmesi yoluyla arabirim görevi üstlenerek okuduğunu anlamayı kolaylaştırmaktadır (s. 119)" demektedirler. Dilidüzgün'e (2017) göre ise "çünkü, zira gibi sebep ilişkisi kuran bağıntı öğeleri ... bağlaşıklık ilişkisi kuran dil kullanımları bilgi iletici metinlerin özelliklerini oluşturmaktadır (s. 105)" Metnin anlam bütünlüğünün sağlanmasında bu kadar işlevsel olan nedenleyici bağlaçlara Güneri Civaoglu'nun incelenen sekiz köşe yazısında sadece dokuz kez yer verdiği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda araştırmaya konu olan köşe yazılarındaki 9 nedenleyici bağlacın kullanım sıklıkları verilmiştir.

Tablo 4.

Köşe yazılarındaki nedenleyici bağlaçların kullanım sıklıkları

Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık	Bağlaç	Sıklık
bu durumda	3	çünkü	2	bunun için	1
halinde	2	bu nedenle	1	Toplam	9

Tablodaki bağlaçların bazılarının geçtiği cümleler şöyledir:

Örnek 42:

Bir bakıyoruz ki ABD “Artık ben yokum” diyor. Attığı imzanın arkasında durmuyor.

Bu durumda ABD yönetimine güvenebilmek mümkün mü (Civaoğlu, 2019c)?

Burada “bu durumda” bağlacı ile Amerika’nın daha önce sözünden döndüğü, “bu yüzden” de artık güveni hak etmediği anlatılmaktadır.

Örnek 43:

*Türkiye’nin İran’la başta enerji olmak üzere ticaretinin sürmesi **halinde** “ekonomik yaptırımlar sopasının” ucu gösterilmekte (Civaoğlu, 2019h).*

Bu cümlede “sopaların ucunun gösterilmesi” ihtimaline sebep olarak iki ülke arasında ticaretin sürmesi gösterilmektedir.

Örnek 44:

*ABD F-35’leri vermek zorunda **çünkü** anlaşma imzaladık. (Civaoğlu, 2019h).*

Bu cümlede ise yazar “F-35’leri verme zorunluluğu”nu imzalanan anlaşmaya bağlamaktadır.

Yazarın Kendine Özgü Bağlaç Kullanımları

Yazarların dil ile ilgili birçok unsurda kendilerine has üslupları olduğu gibi bağlaç kullanımında da Güneri Civaoğlu’nun incelenen köşe yazılarında iki husus fark edilmiştir:

a) Paragraf başında bağlaç: Yazar bağlaçları birçok kez (34) yeni paragrafın başına yazmış, arkasına üç nokta koymuş ve yine paragraf başı yaparak ikinci cümleye geçmiştir. Kendine has bu tekniği 19 kez ekleyici bağlaçlar, 14 kez çeliştirici bağlaçlar için kullanan yazar, sadece 1 zaman belirleyici bağlaçta bu tekniğe başvurmuş ama nedenleyici bağlaçlar için bu teknikten hiç faydalanmamıştır. Bazı örnekleri şu şekildedir:

Örnek 45:

*Türkiye’nin İran’la başta enerji olmak üzere ticaretinin sürmesi **halinde** “ekonomik yaptırımlar sopasının” ucu gösterilmekte.*

Hatta...

İlgili kişilerin de “yaptırım listelerine alınabileceği” söylemleri artık satır aralarında saklı değil (Civaoğlu, 2019h).

Örnek 46:

Türkiye’nin egemenlik hakları sınırlarına girmenin ötesinde onu iç politikada “taraf” haline de getiriyor.

Yani...

Türkiye havasında ABD bulutları... (Civaoğlu, 2019d).

Örnek 47:

Rusya'yla ortak üretim anlaşması yapılabilir.

Tıpkı...

S-400 füzesavar sistemlerini almakla ABD'yi "Bizim Patriotları alın" çizgisine getirmek gibi,... (Civaoglu, 2019e).

Örnek 48:

Aldığı oylarda bu çizdiği olumlu profilin katkısı yadsınamaz.

Ancak...

3 medya kuruluşunun sahibi "aileleri" isimleriyle "hedef aldığı izlenimlerine ve yorumlarına" açık "talihsiz" söylemleri soru işaretleri çizdi (Civaoglu, 2019g).

Örnek 49:

Rusya'nın "şartları" da boş Türkiye için uygun olmanın ötesinde "gelecekte ortak üretimin" de başlangıcı.

Şimdi...

ABD "Benim Patriotlarımı al" diye bastırmaya geçti.

Günaydın! (Civaoglu, 2019c).

Bu örneklerde de görüldüğü gibi yazar bağlaçları ayrı bir paragraf başı ile münferit olarak konumlandırmıştır. Bu şekilde yazar bağlaçların satır içerisinde gözden kaçmasını engellemekte, adeta okuruna düşünmesi için biraz zaman vererek bu bağlaçların etkisini artırmaktadır.

b) İki tire işareti arasında bağlaç:

Örnek 50:

İstanbul Büyükşehir için bütün ili kapsayan "tam kanunsuzluk" olağanüstü itirazının -şimdilik- yedekte tutulması bu sistematik içinde görülebilir (Civaoglu, 2019g).

Bu cümlede itirazların sadece "şimdilik" yedekte tutulduğunun altı çizilmekte, böylece okura durumun her an değişebileceği sezdirilmektedir.

Örnek 51:

Son iki seçimde siyasi partilerin yaptıkları ittifaklar nedeniyle oyların karşılığını yüksek oranda bulduğu ittifaklar yoluyla -neredeyse- tam temsil sağlandığı söylenebilir (Civaoglu, 2019a).

Burada ise seçimlerde önemli bir ölçüt olan "tam temsil"in arzu edilenin aksine bütünüyle sağlanamadığı yazar tarafından kinayeli bir şekilde anlatılmış ve bunun için "neredeyse" bağlacına dikkat çekilmiştir.

Sonuç olarak hem paraf başında hem de iki tire arasındaki bağlaç kullanımlarıyla yazarın bu bağlaçlara tüm dikkati çekerek, etkilerini katladığı görülmektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Milliyet Gazetesi köşe yazarlarından Güneri Civaoglu'nun sekiz köşe yazısının bağlaçlar açısından incelenmesi sonucu ilk göze çarpan yazarın Halliday ve Hasan (1976) tarafından belirlenen dört temel bağlaç kategorisinden en çok ekleyici (*additive*) bağlaçlara başvurmuş olmasıdır. İncelenen köşe yazılarında tespit edilen 234 bağlaç kullanımının 153 tanesi ekleyici bağlaçlara aittir. Yazar birbirini destekler nitelikteki sözce veya tümceleri ekleyici bağlaçlar ile bir araya getirerek söylemini kuvvetlendirmeyi başarmıştır. Diğer üç bağlaç çeşidi olan çeliştirici (*adversative*), zaman belirtici (*temporal*) ve nedenleyici (*causal*) bağlaçlara ise sırasıyla sadece 43, 29 ve 9 kez yer verilmiştir.

Köşe yazılarında her tür içinde belli bağlaçlar diğerlerinden çok daha fazla kullanılmış olmakla birlikte yazarın toplamda 58 farklı bağlaça yazılarında yer vermiş olması dikkate değer bir çeşitliliktir. Tekrara düşmemek için aynı anlama gelen bağlaçların dönüşümlü olarak kullanılması yazıların sıkıcı olmasını engelleyecektir. Ayrıca Civaoglu'nun bu kadar yüksek sayıda bağlaça yer vermesine karşın yanlış kullandığı bir bağlaça rastlanmamıştır ki bu da yazarın ustalığının bir göstergesi kabul edilebilir.

Yazar bağlaç kullanımıyla ilgili kendine özgü teknikler geliştirmiştir. Örneğin birçok yerde bağlaçları ayrı bir paragraf başında, tek başına kullanarak bu bağlaçların anlamlarına vurgu yapmıştır. Adeta sadece bir bağlaçtan oluşan paragraflar okuyucuyu bu bağlaçların anlamı üzerinde daha fazla düşündürcektir. Yine yazarın kendine has bir teknik olarak bazı bağlaçları metin içinde iki tire arasında kullandığı görülmüştür. Yazarın böyle yaparak metnin akışı içinde okuru bu bağlaçlar üzerinde bir an durup düşünmeye davet ettiği farz edilebilir. Tire işareti sayesinde okuyucular bu bağlaçları hızlıca geçemeyeceklerdir ve daha dikkatli okunan bu bağlaçların da anlamaya etkisi artacaktır.

Araştırmanın diğer bir bulgusu da Civaoglu'nun bazı bağlaçları birden fazla anlamda kullanmakta olduğudur. Aynı kelimenin farklı bağlamlarda farklı anlamlar ifade eder şekilde kullanılması muhakkak her metine renk katan ve okurun dikkatini çekecek bir unsurdur.

Köşe yazıları kendilerine has özellikleri sebebiyle tek bir metin türü altında değerlendirilemez. Çünkü köşe yazıları kısmen "bilgi ileten" metinlerdir. Köşe yazılarını okuyan insanların gündem, politika, sağlık ve bunlara benzer sayısız konuda bilgi edinmesi amaçlanmaktadır. Buna ilave olarak köşe yazıları kısmen de "kanıtlayıcı" hatta "çağrı işlevli" metinler olarak karşımıza çıkarlar. Her yazar kendi hayat görüşü ve bilgi birikimi ile okurlarına fikirlerini aktarmak, onları bir şeylere ikna etmek ve bazen de harekete geçmeye davet etmek ister. Bu kadar çeşitli metin türlerine ait işlevlerin köşe yazılarında başarılı bir şekilde yerine getirilmesi önemlidir. Zaten tecrübeli bir köşe yazarı olduğu bilinen Güneri Civaoglu'nun incelenen köşe yazılarında bağlaçların ustaca kullanımının bu işlevlerin yerine getirilmesine yardımcı olduğu görülmüştür.

Kaynaklar

- Aksan, D. (1993). *Şiir dili ve Türk şiir dili*. Ankara: Be-Ta Basım Yayım.
- Balci, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler* (12 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cıvaoglu, G. (2019a). *Haydi sandığa*. Milliyet, 3 Mart.
- Cıvaoglu, G. (2019b). *Adil ve şeffaf*. Milliyet, 2 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019c). *Oylar sayılırken*. Milliyet, 4 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019d). *ABD bulutları*. Milliyet, 6 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019e). *F-35'e karşı SU-57 mi*. Milliyet, 9 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019f). *Bahçeli'nin referansları*. Milliyet, 10 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019g). *Önce Büyükçekmece*. Milliyet, 11 Nisan.
- Cıvaoglu, G. (2019h). *Soruya karşı soru*. Milliyet, 12 Nisan.
- Çocuk, H. E. (2013). Çocuk yazınında bilgilendirici metin olarak köşe yazısı, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 143-165.
- Demirci, K. (2017). *Kelime bilgisi el kitabı* (2 b.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi: Uygulamalı bir yaklaşım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emir, S. (1986). *Kompozisyon yazma sanatı*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Günay, V. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Halliday, M. ve Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Longman.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınları.
- Keray Dinçel, B., Okur, A. ve Güden Altmış, Z. (2018). "Neden bağlaçları"nın okuduğunu anlama üzerine etkisi, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 9(24), 110-121.
- Torusdağ, G. ve Aydın, İ. (2017). *Metindilbilim ve örnek metin çözümlemeleri* (1 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*. 04 15, 2019 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cb47fc94443d9.66186636 adresinden alınmıştır.

